

Barje odeto v belino

Od lani je Ljubljansko barje, prvo in edino v Sloveniji, uvrščeno na Unescov seznam svetovne kulturne dediščine

CVETA POTOČNIK

Ravnico Ljubljanskega barja v letošnjih hladnih zimskih dneh prekriva ivje in tako tanka snežna odeja, da so njeni kolovozi in ceste prehodni brez težav. Tako se toplo oblečeni in obuti lahko odpravimo tudi po Koščevi učni poti, dobrih 15 minut hoje nas pripelje do opazovalnice, od koder lahko opazujemo vso pestrost in lepoto zimskega Barja.

Koščevo učna pot je urejena v območju med Igom in Podpečjo, v naravnem rezervatu Iški morost. Dostopna je s ceste med Črno vasjo in zaselkom Brest oziroma Podbočje, začne pa se ob vstopni tabli pri mostu čez Iško. Iška, ki je nekoč vijugala po svoji stari strugi proti reki Iščici, teče zadnjih dvesto let, odkar so jo uravnali, po skoraj ravni strugi naravnost v Ljubljano. V teh hladnih zimskih dneh je reka zamrznjena, kolovoz, po katerem je speljan del Koščeve učne poti, pa poteka nekaj časa vzporedno z njo.

Dolga zgodovina izsuševanja Barja

Umetno uravnana struga Iščice priča o dolgotrajnih prizadevanjih za izsušitev Barja, ta je tisti najbolj usodni poseg človeka v Ljubljansko barje, ki je za vedno spremenil njegovo prvobitno podobo. Današnja barjanska kulturna krajina s prepletom travnikov in polj, redko posejanih brez, gozdčev in grmičevja je torej plod človeških rok. Prvi so aktivno začeli posegati v krajino že Rimljani, ko so skopali regulacijski kanal, po katerem so izpod Krime po Ljubljani vozili marmorne bloke iz podpeškega kamnoloma do Ljubljane. Ta "črni apnenec" iz Podpečja je bil cenjen tudi še veliko kasneje, tudi Jože Plečnik ga je izbral za nekatere svoje umetnine, danes pa iz njega odpeljejo le še kakšen manjši kos za restavratska dela. Najbolj odločno se je izsuševanja lotila Marija Terezija, ki je leta 1769 izdala kar odlok o izsušitvi Barja, zato da bi postal žitnica dežele Kranjske. Njen načrt se ni uresničil, za intenzivno kmetijstvo Barje ni primerno, saj so poplave, kljub številnim kanalom za odtekanje vode, še vedno pogoste. Z izsuševanjem Barja je tesno povezano tudi ime Gabriela Gruberja, po obsežnih posegih po njegovih načrtih in izgradnji Cesarskega, danes po njem imenovanega Grubarjevega kanala, se je podoba Barja za vselej spremenila. K temu sta veliko pripomogli tudi izkopavanje in rezanje šote, ki je v preteklosti zagotavljala veliko

boljši zaslužek kot kmetovanje, prodajali pa so jo Ljubljancem za kurjavo in jo uporabljali celo v ljubljanski rafineriji sladkorja, še danes znani Cukrarni. Plasti šote so bile nekoč debele od dveh do devetih metrov, zaradi intenzivnega rezanja pa je barjanske šote zmanjkalo veliko hitreje, kot so pričakovali, in zdaj je najti le še redke zaplate šotnega barja. Kakšen kos v teh zimskih dneh zmrznjene šote najdemo bolj po sreči, recimo v bližini struge Iščice.

Koščevo učno pot je pred nekaj leti uredilo Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS) v okviru dolgoročnega projekta varovanja kosca, ene najbolj ogroženih ptic v Sloveniji in drugod po Evropi. Njegovo naravno okolje so travniki, saj sodi med tiste vrste ptic, ki gnezda ne spletoje v drevesnih krošnjah, ampak na tleh, pogosto tudi kar sredi travnikov. Zato verjetno ni naključje, da večina slovenskih koscev živi le še na Ljubljanskem barju in na notranjskih kraških poljih. Kot ptica selivka kosca na Barju preživi le nekaj poletnih mesecev, od začetka maja do septembra. Iz Afrike prileti spomladi, ko je trava še nizka in najde zavetje v barjanskih grmih. Takrat mu družbo delajo številne druge ptice, na Barju namreč gnezdi kar polovica vseh slovenskih vrst ptic, še več jih tod prezimuje ali se na njih ustavi med selitvijo. In prav za opazovanje vseh teh ptic, pa seveda kosca, je na Koščevi poti postavljena opazovalnica v obliki ptičjega gnezda. Pravzaprav je to več kot le opazovalnica ptic, je hkrati opazovalnica barjanske pokrajine, grmičevja in travnikov, ki pa niso povsem običajni. Gre za mokrotne travnike, kakršni so nekoč prekrivali domala celotno Ljubljansko barje, danes pa jih le s težavo ohranjajo, saj ne prenesejo gnojenja in tudi kosili naj bi jih praviloma le enkrat letno v poznem poletju. Tudi v zimskem času je krajši postanek v opazovalnici zanimiv in poučen. Na informativnih tablah lahko preberemo veliko podrobnosti o Iškem morostu, njegovih stalnih in občasnih prebivalcih, o spreminjanju Barja zaradi človekovih posegov pa tudi o tem, kakšno je naravi prijazno kmetovanje.

Ljubljansko barje, prekrivno z ivjem ali snegom, ki seveda pozimi ne kaže vseh tistih petdesetih barvnih odtenkov zemlje, ki jih je na slikarsko platno ujel Tone Lapajne, vsekakor sodi med tista najbolj svojstvena doživetja in zgodbe iz okolice Ljubljane, ki jih zdaj, pod blagovno turistično

Pogled na Ljubljansko barje iz opazovalnice na Koščevi učni poti (Cveta Potočnik)

Opazovalnica na Ljubljanskem barju po obliki spominja na ptičje gnezdo. (Cveta Potočnik)

znamko Osrednjeslovenska regija, skuša sistematično v turistično ponudbo vključiti Turizem Ljubljana. Ne nazadnje je od lani Ljubljansko barje, prvo in edino v Sloveniji, uvrščeno na Unescov seznam svetovne dediščine, natančneje z dvema skupinama kolišč pri Igu na seznam kulturne dediščine, kot naravna dediščina pa so že več kot četrto stoletja vpisane Škocjanske jame. Kolišči sta na travniku in zaradi ranljivosti nista dostopni, zato pa je na Barju videti veliko druge bogate stavne dediščine: od Plečnikove cerkve sv. Mihaela v Črni vasi do ostankov starega dvonadstropnega železniškega viadukta v Borovnici, ki je bil v času gradnje in še nekaj naslednjih desetletjih največji evropski zidani most.

MARIBOR, TRG B. KIDRIČA 2,
TEL 02/229-75-32
CELJE 03/428 22 60

Izšel je katalog
Prvomajski oddih

- akcijske cene
- otroci **brezplačno do 15 let**
- bivanje od 3 do 7 dni

naročite brezplačni katalog na 02 229 75 30

TERME ČATEŽ

MINI (MINI) POČITNICE

Prvi otrok do 12. leta in drugi do 6. leta **BREZPLAČNO!**

3 polpenzionirani - 4 dni kopanja
H. Toplice****/*** od 190,50 € /osebo
H. Žusterna*** (Koper) od 175,50 € /osebo

PLAČA EDEN - BIVATA DVA

3 polpenzionirani - 4 dni kopanja
H. Žusterna*** (Koper) samo 234 € za dva

2 nočitvi z zajtrkom - 3 dni kopanja

H. Čatež*** samo 158 € za dva
H. Terme**** samo 186 € za dva

APARTMAJI | najem + 2 dni kopanja

- že od 92 €/dan (1-3 osebe)
- že od 102 €/dan (4-5 oseb)

• Kapacitete so omejene. • Pridružujemo si pravico do sprememb cen in ostalih prodajnih pogojev.

ZIMSKÉ POČITNICE

PUSTNO RAJAJNJE
OTROŠKE PREDSTAVE
v Čatežu

18. in 25.2. - VSTOP PROST*!

* za otroške predstave obvezna predhodna rezervacija; prost vstop velja samo za goste, ki v času zimskih počitnic bivajo v Termah Čatež.

Veljavnost ponudb v oglašju: od 17. do 26.2.2012.

07/49 36 700 | info@terme-catez.si
www.terme-catez.si

KOMPAS

NAJLEPŠA PRVOMAJSKA POTOVANJA

Sicilija – otok legend
26. 4. 2012
5 dni | 3 noči
525 € na osebo

Sardinija in Korzika
1. 5. 2012
6 dni | 5 noči
639 € na osebo

LET IZ LJUBLJANE

40 € POPUSTA
za prijave do 20. 2. 2012

NOVI
KATALOG
ŽE ČAKA NA VAS.
VABLJENI V
KOMPAS!

KOMPAS MARIBOR 02 2346 950, KOMPAS PTUJ 02 7980 970,
KOMPAS MURSKA SOBOTA 02 5241 577